

RAFAŁ JAKUB PASTWA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska | Instytut Dziennikarstwa i Zarządzania
ORCID: 0000-0001-9470-5156

Reakcja na zagrożenie koronawirusem – analiza publikowanych treści w początkowej fazie epidemii na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski

REACTION TO THE THREAT OF COVID-19: AN ANALYSIS
OF THE CONTENT PUBLISHED IN THE INITIAL PHASE OF THE EPIDEMIC
ON THE OFFICIAL WEBSITE OF THE POLISH BISHOPS' CONFERENCE

Summary

The mediatisation of reality has embraced societies and institutions, including religious institutions and religion. This has increased the importance of religious communication, which is part of a broad and complex process of social communication. Its strong position and importance have grown with the development of communication technologies and the popularity of the mass media, especially during the COVID-19 pandemic. The decrease in the number of believers in churches in Poland in March 2020 made the media the dominant platform for religious communication. The processes of the mediatisation of religion and the mediatisation of the Roman Catholic Church in Poland strengthen the position of the media in the transfer of religious content and in creating the image of a church institution. The emergence of COVID-19 in Poland in 2020 triggered a reaction from numerous institutions, including the media. On the official website of the Polish Bishops' Conference, numerous administrative and pastoral messages appeared, which constituted a specific instruction for the faithful from both the pastoral and institutional perspectives. They were also of interest to the media and the public. The dominance of administrative and pastoral texts published on the website episkopat.pl in the analysed period is in line with the nature and mission of the Church, which cannot be reduced to either a temporal and institutional perspective or a spiritual and salvific perspective alone. The analysis of the content quality allows us to notice a slight shift

of emphasis towards the temporal perspective, while in the analysed messages, institutional language, defined by the author as the “language of distance,” prevails.

Keywords: mediatisation, mediatisation of religion, religious communication, Polish Bishops’ Conference, digital media, Roman Catholic Church, COVID-19 pandemic

Wstęp

Niemal cała wiedza, jaką współczesny człowiek czerpie na temat pandemii COVID-19, pochodzi z mediów. Podobnie, gdy chodzi o życie Kościoła rzymskokatolickiego, także w Polsce. Dwustronnemu procesowi mediatyzacji uległa zarówno instytucja Kościoła rzymskokatolickiego¹, jak i religia². Na znaczeniu zyskało komunikowanie religijne, stanowiące część procesu komunikowania społecznego, wykraczające jednak poza przekaz treści religijnych³. Celem artykułu jest zbadanie reakcji na powstałe zagrożenie koronawirusem na podstawie publikowanych treści w początkowej fazie epidemii na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski.

Autor poprzez analizę zawartości ilościowej i jakościowej chce zweryfikować następujące pytanie badawcze: czy w związku z wystąpieniem zagrożenia koronawirusem w oficjalnych publikacjach zamieszczanych na oficjalnej stronie KEP odnoszących się bezpośrednio do pandemii COVID-19 przeważają treści o charakterze administracyjnym czy pasterskim?

- 1 Por. R. Pastwa, *Mediatyzacja instytucji Kościoła i strategia personalizacji w kontekście zjawiska prywatyzacji wizerunku księdza na Facebooku*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2 (2018), s. 82–97; https://www.kul.pl/files/819/2_2018/pastwa_bem_2_2018.pdf (dostęp: 20.03.2021).
- 2 Por. D. Guzek, *Mediatyzacja religii. Analiza pojęcia*, w: *Przestrzenie komunikacji. Technika, język, kultura*, red. E. Borkowska, A. Pogorzelska-Klis, B. Wojewoda, Gliwice 2015, s. 69–78; J. Iwanicki, *Mediatyzacja treści religijnych w kulturze internetowej i popularnej*, „Humaniora, Czasopismo Internetowe” 2 (2017), z. 18, s. 17–22; R. Sierocki, *Mediatyzacja i mediacja religii*, w: *Media i religia. Nowy kontekst komunikacji*, red. R. Sierocki, M. Sokołowski, A. Zduński, Toruń 2016; S. Hjarvard, *Mediatization and Religion. Nordic Perspectives*, red. S. Hjarvard, M. Lövheim, Göteborg 2012; S. Hjarvard, *The Mediatization of Society. A Theory of the Media as Agents of Religious Changes*, „Northern Lights” 6 [b.r.], s. 1–21; H. Campbell, „This Is My Church”: *Seeing the Internet and Club Culture as Spiritual Spaces*, w: *Religion Online. Finding Faith in the Internet*, red. L.L. Dawson, D.E. Cowan, New York 2004; P. Fischer-Nielsen, *The Internet Mediatization of Religion and Church*, w: *Mediatization and Religion...*, s. 45–61; Ž. Palić, F. Kurbanović, T. Levak, *Mediatization of Catholicism in Croatia: A Networked Religion?*, „Revija za sociologiju” 3 (2017) 47, s. 241–270.
- 3 Por. R.J. Pastwa, *Komunikowanie religijne na przykładzie Kościoła katolickiego w Polsce z uwzględnieniem kontekstu pandemii koronawirusa*, „Kultura – Media – Teologia” 2 (2020) s. 38–60.

Cezurę czasową stanowi data pojawienia się pierwszego komunikatu na stronie episkopat.pl dotyczącego koronawirusa i wywołanego nim zagrożenia – 28.02.2020 – i 15.03.2020, czyli pierwsza niedziela z ograniczeniem liczby wiernych podczas mszy w kościołach w Polsce. Wybór tego przedziału czasowego do badań podyktowany został tym, że niespotykana dotąd sytuacja zmusiła Kościół rzymskokatolicki w Polsce do podjęcia szybkich i bezprecedensowych decyzji.

Autor postanowił za pomocą analizy treści określić również wydźwięk poszczególnych materiałów publikowanych na stronie episkopat.pl w objętym badaniem okresie. Koncentracja na jakościach treściowych w badanym materiale pozwala na odkrycie głębokiej warstwy znaczeniowej, a nawet intencji nadawcy⁴.

Analizie zostały poddane wszystkie publikacje, które odnosiły się do pandemii COVID-19 w badanym okresie. Analizie zatem podlegają komunikaty religijne opublikowane na stronie episkopat.pl dotyczące Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce (co rzeczywiście powiedziano w kwestii pandemii COVID-19). Składają się na nie zarówno komunikaty instytucjonalne, jak i komunikaty pasterskie dotyczące relacji z Bogiem.

1. Mediatyzacja religii i instytucji religijnych

Dominująca rola oraz znaczenie mediów masowych we współczesnej kulturze odcisnęły swe piętno także w obszarze aksjologii i epistemologii. Mediatyzacja rzeczywistości objęła swym zasięgiem społeczeństwa i instytucje, w tym instytucje religijne⁵. Obecnie media nie stanowią wyłącznie przedłużenia ludzkich zmysłów⁶, lecz są środowiskiem życia współczesnych osób i społeczeństw. Media tworzą środowisko życia, nową rzeczywistość, a jednocześnie same są środowiskiem, w którym najdoskonalszą formą komunikowania jest odmiana globalna i skrajnie indywidualna. Możliwość zastosowania nowych technologii, a także wzmożona konieczność korzystania z nich w czasie pandemii COVID-19 sprawiły, że przekroczone bariery czasowo-przestrzenne w obszarze komunikowania⁷.

Mediatyzacja religii i instytucji religijnych kieruje się własną dynamiką, można ją rozpatrywać w perspektywie globalnej, europejskiej lub w odniesieniu do konkretnego kraju. Dlatego inna będzie dynamika procesu mediatyzacji Kościoła

4 Por. J. Szulich-Kałuża, *Projekty tożsamościowe rodziny upowszechnianie w polskich tygodniakach opiniotwórczych*, Lublin 2013, s. 108–109.

5 Por. M. Jabłonowski, T. Gackowski, *Tożsamość nauk o mediach. Obszary, perspektywy, postulaty*, „Studia Medioznawcze” 2 (2012) 49, s. 15.

6 Por. tamże.

7 Por. M. Molęda-Zdziech, *Czas celebrytów. Mediatyzacja życia publicznego*, Warszawa 2013, s. 26–27.

rzymskokatolickiego w Polsce, a inna we Włoszech, Niemczech czy Hiszpanii. Wpływają na to ogólnoświatowe trendy, jak i wydarzenia w wymiarze lokalnym. Szczególne znaczenie przypisuje się na tym polu wizerunkowi oraz wiarygodności przekazywanych komunikatów, informacji, ale także wiarygodności osób, instytucji czy organizacji kościelnych⁸. Najbardziej doniosłym skutkiem procesu mediatyzacji poszczególnych instytucji, w tym Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, stanowi zjawisko transformacji autorytetów. Jego siła i doniosłość dotyczą także religii⁹.

Komunikowanie religijne, określane przez niektórych badaczy terminem „komunikacja religijna”¹⁰, jest częścią szerokiego i złożonego procesu komunikowania społecznego. Jego silna pozycja i znaczenie rosły razem rozwojem technologii komunikacyjnych, a także wraz ze zwiększającą się popularnością mediów masowych. Wzrosła ona wraz z wybuchem pandemii COVID-19. Ograniczenie liczby wiernych w kościołach w Polsce w marcu 2020 roku spowodowało, że niemal zupełnie dominującą platformą komunikowania religijnego stały się środki masowego przekazu¹¹. To media pośredniczyły w dostępie treści religijnych i duchowych dla wiernych, jak też informacji dotyczących organizacji i funkcjonowania w tym czasie Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce. Sposób reakcji i funkcjonowania instytucji był przedmiotem zainteresowania mediów i opinii publicznej. Komunikowanie religijne należy określić jako proces uzewnętrzniania, prezentowania, a także przedstawiania religii jako rzeczywistości zdolnej do jednoczenia osób w obszarze instytucji Kościoła oraz na podstawie uniwersalnego przesłania Ewangelii. Jest ono celowym komunikowaniem o religii w obszarze duchowym i instytucjonalnym. Jego charakter wynika jednak z natury i misji Kościoła¹². Na system komunikowania religijnego wpływa zarówno instytucja religijna, treści wiary, jak i mediatyzowana sfera publiczna¹³. Komunikowanie na tym gruncie jest w efekcie spotkaniem tego, co ludzkie, ze światem Ewangelii, co

8 Por. M. Przybysz, *Kościół w kryzysie? Crisis management w Kościele w Polsce*, Tarnów 2008, s. 84–85.

9 Por. S. Hjarvard, *The Mediatization of Society. A Theory of the Media as Agents of Religious Changes...*, s. 6–7.

10 Por. K. Marcyński, *Komunikacja religijna i media*, Kraków 2016, s. 12–13.

11 Por. CBOS, *Wpływ pandemii na religijność Polaków*, czerwiec 2020, s. 3–4, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2020/K_074_20.PDF (dostęp: 28.03.2021).

12 Por. R.J. Pastwa, *Komunikowanie religijne...*, s. 41.

13 Por. tamże, s. 43.

nie wyklucza specyfiki i odrębności logiki mediów i logiki Ewangelii¹⁴. Kościół nie powinien zatem odrzucać mechanizmów rządzących mediami, ale je wykorzystywać w procesie komunikowania religijnego¹⁵, tym bardziej że współczesny kontekst kulturowy naznaczony jest „bankructwem informacyjnym”¹⁶. Dlatego aprobata i maksymalne wykorzystanie mediów przez Kościół rzymskokatolicki staje się już nie tyle oczywistością¹⁷, ile koniecznością i podstawowym działaniem – co szczególnie uwidoczniała pandemia COVID-19. Komunikowanie religijne nie jest zatem częścią komunikowania politycznego, a aktywności instytucji Kościoła rzymskokatolickiego nie należy redukować w procesie badań i opisów wyłącznie do wymiaru politycznego¹⁸. Jest przedmiotem zainteresowań różnych dziedzin, w tym nauk politycznych, które definiują go jako „aktora politycznego”, „podmiot instytucjonalny” czy „grupę interesu”¹⁹, to nie należy pomijać jego natury i misji²⁰. Stąd potrzebne jest zastosowanie teorii holistycznej, która gwarantuje spojrzenie na Kościół bez narażania się na redukcjonistyczne czy fragmentaryczne podejście. Badając Kościół od strony instytucjonalnej, nie można pomijać jego wymiaru i posłannictwa zbawczego, jak i na odwrót²¹. Tylko takie podejście gwarantuje precyzyjne badanie akcentów zaangażowania kościelnego, jego wizerunku i wiarygodności.

- 14 Por. T. Goban-Klas, *Franciszek w erze komunikacji i mediów naszych czasów*, w: *Sztuka komunikacji według Franciszka. Bliżej – prościej – głębiej*, red. M. Laskowska, K. Marcyński, Warszawa 2016, s. 20–21.
- 15 Por. A. Draguła, *Kościół realny a Kościół medialny*, „Więź”, <https://wiesz.pl/2019/01/15/kosciol-realny-a-kosciol-medialny> (dostęp: 20.03.2021).
- 16 Por. R. Edelman, *Declaring Information Bankruptcy*, <https://www.edelman.com/trust/2021-trust-barometer/insights/declaring-information-bankruptcy> (dostęp: 22.03.2021).
- 17 Por. K. Marcyński, *Komunikacja religijna i media...*, s. 105–112.
- 18 Por. R. Leśniczak, *Komunikowanie polityczne papieża Franciszka na temat uchodźców w kontekście teorii agenda-setting*, w: *Pulchrum et Communicatio. Księga jubileuszowa Profesora Karola Klauzy*, red. A. Wójciszyn-Wasil, M.J. Gondek, D. Wadowski, Lublin 2018, s. 143–157.
- 19 Por. K. Kowalczyk, *Kościół rzymskokatolicki w Polsce jako podmiot oddziałujący na system polityczny. Casus ustawy o związkach partnerskich*, „Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych” 4 (2015), s. 61–82.
- 20 „Wyposażona w hierarchiczne organy społeczność i zarazem Mistyczne Ciało Chrystusa, widzialne zgromadzenie jak i wspólnota duchowa, Kościół ziemski i Kościół bogaty w dobra niebieskie – nie mogą być pojmowane jako dwie odrębne rzeczy, lecz tworzą one jedną złożoną rzeczywistość, w której zrasta się pierwiastek ludzki i Boski” (*Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 2002, s. 109–110).
- 21 A. Adamski, *Refleksja teologiczna nad naturą Kościoła rzymskokatolickiego a jego wizerunek medialny*, s. 41, https://dSPACE.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/28934/41-60_Adamski.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 27.03.2021).

Mimo że przynależność do Kościoła rzymskokatolickiego deklaruje nadal przeważająca część Polaków (91,9%), a społeczeństwo polskie zaliczane jest do bardziej religijnych na kontynencie²², to coraz częściej przywoływane jest zjawisko „pełzającej sekularyzacji”²³ oraz zmian przez nią wywołanych²⁴. W przypadku młodzieży mówi się o „przyspieszonej sekularyzacji”, bo spadek deklaracji wiary w Boga oraz spadek religijności w ciągu ostatniego ćwierćwiecza jest przynajmniej na dwucyfrowym poziomie²⁵. Należy jednak wątpić w powodzenie tzw. bogatej oferty, która nie stanowi atrakcyjnej alternatywy²⁶ w zetknięciu z coraz popularniejszą „religią ludzkości”²⁷.

Należy coraz poważniej rozważać brak powrotu do kościołów ludzi młodych, nie tylko w związku ze zmianami praktyk religijnych wywołanych pandemią COVID-19²⁸, ale także zjawiskiem apateizmu, które oznacza coraz powszechniejszy „dystans do tego, co nazywa się Bogiem i religią”²⁹. Zarówno na polaryzację

22 Por. W. Sadłoń, *Wstęp*, w: *Katolicka Agencja Informacyjna. Kościół w Polsce. Raport*, Warszawa 2021, s. 5–6, <https://ekai.pl/wp-content/uploads/2021/03/Raport-Kosciol-w-Polsce-2021.pdf> (dostęp: 20.03.2021).

23 Por. tamże, s. 5.

24 Por. J. Mariański, *Sekularyzacja a nowe formy religijności*, „Roczniki Nauk Społecznych” 1 (2009) 37, s. 33–68.

25 Por. A. Rasińska, *Młodzi w Kościele*, w: *Kościół w Polsce. Raport*, Warszawa 2021, s. 119–129, <https://ekai.pl/wp-content/uploads/2021/03/Raport-Kosciol-w-Polsce-2021.pdf> (dostęp: 20.03.2021).

26 Por. tamże, s. 129.

27 Pierre Manent definiuje ją jako nową religię polityczną, która delegitymizuje system oparty na demokracji przedstawicielskiej, co przejawia się uznaniu za niesprawiedliwą wspólnotę demokratyczną obywateli, jeśli prawa, które przyznaje swoim członkom, nie są przyznawane wszystkim tym, którzy się ich domagają lub którzy do nich aspirują. Za jedyną regułę sprawiedliwości uznaje się na gruncie religii ludzkości tę, która odnosi się do wszystkich. Powiązanie chrześcijańskiego przesłania z popularnym dyskursem politycznym nie może przysporzyć, zdaniem profesora École des hautes études en sciences sociales w Paryżu, pozytywnej reakcji opinii publicznej w społeczeństwach zachodnich. Raczej doprowadzi do zawężenia rozumienia, czym jest przesłanie chrześcijaństwa. Por. P. Manet, *Gdy Europa zatrze ostatnie ślady chrześcijaństwa, zatopi się w bezkształtnej ludzkości pozbawionej celu istnienia*, „Wszystko Co Najważniejsze”, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/prof-pierre-manent-chrzescijanstwo-wobec-religii-ludzkosci/?fbclid=IwAR118gJ5dWEHFUNNGiUkSOqL4T2boYy4KG2IDhU-3BUfaOFD8Px3EuuHCmw> (dostęp: 28.03.2021).

28 Por. CBOS, *Wpływ pandemii na religijność Polaków*, czerwiec 2020, s. 8–9, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2020/K_074_20.PDF (dostęp: 28.03.2021).

29 Por. J. Rauch, *Let It Be. The greatest development in modern religion is not a religion at all – it’s an attitude best described as ‘apatheism’*, „The Atlantic”, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2003/05/let-it-be/302726> (dostęp: 20.03.2021).

postaw religijnych, jak i na obojętność religijną wpływa wiarygodność komunikatów Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce.

2. Reakcje w kontekście zagrożenie koronawirusem

Światowa Organizacja Zdrowia 9 stycznia 2020 roku ogłosiła, że w chińskim mieście Wuhan pojawiło się tajemnicze zapalenie płuc wywołane zakażeniem niepoznanym dotąd koronawirusem. Pierwszy potwierdzony przypadek zakażenia w Europie odnotowano we Francji 24 stycznia 2020 roku. International Committee on Taxonomy of Viruses nowego wirusa nazwał wstępnie koronawirusem, ostrym zespołem oddechowym SARS-CoV-2 i sklasyfikował go jako 2019-nCoV³⁰. Pierwszy przypadek zarażenia koronawirusem w Polsce potwierdzono w środę, 4 marca 2020 roku. Pacjent, u którego go wykryto, był hospitalizowany w szpitalu w Zielonej Górze. pierwsze obostrzenia wprowadzono 10 marca tr. Odwołano imprezy masowe z udziałem powyżej tysiąca osób w plenerze i powyżej 500 osób w przestrzeni zamkniętej. Dzień później WHO ogłosiła stan pandemii COVID-19. O pierwszej ofierze koronawirusa w Polsce poinformowano 12 marca – była to pacjentka szpitala w Poznaniu, natomiast 13 marca 2020 roku rząd ogłosił stan zagrożenia epidemicznego³¹.

Pierwszy tekst odnoszący się bezpośrednio do sytuacji wywołanej pandemią COVID-19 na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski – episkopat.pl – został opublikowany 28 lutego 2020 roku. Był nim *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w związku z możliwością pojawienia się koronawirusa na terenie Polski*³².

Postępujący proces mediatyzacji przyczynił się do względnego przystosowania cyfrowego Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, a początek epidemii

30 Por. A.E. Gorbalenya, S.C. Baker, R.S. Baric i in., *The species Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus: classifying 2019-nCoV and naming it SARS-CoV-2*, „Nature Microbiology” 5 (2020), s. 536–544, <https://www.nature.com/articles/s41564-020-0695-z> (dostęp: 26.03.2021).

31 Łączna liczba zakażeń koronawirusem tego dnia wyniosła 62. Zmarła druga osoba w wyniku infekcji SARS-CoV-2. Po raz pierwszy lockdown, stan zagrożenia epidemicznego, w Polsce został wprowadzony 16 marca 2020 r., pięć dni po ogłoszeniu przez WHO stanu pandemii na świecie. 20 marca 2020 r. pacjent, u którego stwierdzono pierwsze zakażenie koronawirusem w Polsce, opuścił szpital w Zielonej Górze. Por. Medicover, *Pandemia koronawirusa na świecie i w Polsce – kalendarium*, <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/pandemia-koronawirusa-na-swiecie-i-w-polsce-kalendarium,7252,n,192> (dostęp: 26.03.2021).

32 Por. S. Gądecki, *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w związku z możliwością pojawienia się koronawirusa na terenie Polski*, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-kep-o-koronawirusie-zachecam-duchowienstwo-i-wiernych-do-zachowania-zwiekszonej-ostroznosci-2> (dostęp: 26.03.2021).

koronawirusa w kraju sprawił, że wierni oraz liderzy życia religijnego niemal wszystkie informacje o zagrożeniu nowym koronawirusem, a w konsekwencji o organizacji życia społecznego i życia religijnego, czerpali ze środków społecznego przekazu.

3. Wyniki badań

1. S. Gądecki, *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w związku z możliwością pojawienia się koronawirusa na terenie Polski*, 28.02.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-kep-o-koronawirusie-zachecam-duchowienstwo-i-wiernych-do-zachowania-zwiekszonej-ostroznosci-2> (dostęp: 26.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Przewodniczący KEP zachęca duchowieństwo i wiernych do zachowania zwiększonej ostrożności w związku z możliwością pojawienia się w kraju koronawirusa.

W ewentualnych ogniskach tego zjawiska należy – w kościołach i pomieszczeniach parafialnych – przez czas jego trwania starać się o pomniejszenie ryzyka zachorowań poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na zachowywanie podstawowych zasad higieny.

S. Gądecki zwraca uwagę na możliwość przyjmowania komunii duchowej lub na rękę, wyjaśnia także, na czym polega przyjmowanie komunii duchowej. Przypomina znaczenie modlitwy w czasie zagrożenia społeczności oraz wzywa do ożywienia głębokiej wiary w moc Eucharystii.

2. BP KEP, S. Gądecki, *Przewodniczący KEP o koronawirusie: zachęcam duchowieństwo i wiernych do zachowania zwiększonej ostrożności*, 28.02.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-w-kościolach-bedzie-podawana-informacja-o-koronawirusie> (dostęp: 26.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Tekst ten składa się z omówienia komunikatu przewodniczącego polskiego episkopatu oraz treści komunikatu, który zachęca duchowieństwo i wiernych do zachowania zwiększonej ostrożności w związku z możliwością pojawienia się na terenie Polski koronawirusa. Zwraca uwagę na potrzebę zachowania środków podstawowej higieny w kościołach oraz na możliwość przyjmowania komunii duchowej lub na rękę

[...] trzeba, aby księża biskupi w swoich diecezjach, w ośrodkach, w których pojawiłoby się takie zagrożenie, przekazali wiernym informację o możliwości przyjmowania na ten czas Komunii świętej duchowej lub na rękę.

Wyjaśnia także, na czym polega komunია duchowa. Pojawia się również informacja, że osoby odczuwające obawy przed zarażeniem nie powinny korzystać z wody święconej w kropielnicach. Metropolita poznański podkreślił znaczenie wiary i modlitwy w czasie zagrożenia życia ludzkiej społeczności i wezwał do polecania Bogu sprawy pandemii.

3. Ł. Szumowski, *Informacja Ministra Zdrowia prof. Łukasza Szumowskiego dotycząca koronawirusa odczytywana w polskich kościołach*, 29.02.2020, https://episkopat.pl/informacja_min_zdrowia (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i charakter administracyjny.

Minister Łukasz Szumowski w liście wyjaśnia objawy towarzyszące zakażeniu koronawirusem. Ponadto zwraca uwagę, że nowy wirus dotarł już do krajów Europy i z pewnością niebawem dotrze do Polski. Tekst zawiera opis objawów i przebiegu choroby wywołanej koronawirusem. Szef resortu zdrowia wskazuje konkretne kroki, jakie należy podjąć w przypadku pojawienia się objawów koronawirusa, w przypadku powrotu z krajów, w których odnotowano ogniska koronawirusa, a także w przypadku wątpliwości. Przekazuje numery infolinii NFZ oraz odsyła do odpowiedniej strony internetowej.

4. BP KEP, Ł. Szumowski, *Rzecznik episkopatu: w kościołach będzie podawana informacja o koronawirusie*, 29.02.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-w-koosciolach-będzie-podawana-informacja-o-koronawirusie> (dostęp: 26.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny oraz charakter administracyjny. Jest tekstem opracowanym przez biuro prasowe KEP (BP KEP), składa się z wypowiedzi rzecznika KEP oraz ministra zdrowia.

Ksiądz Rytel-Adrianik informuje, że list ministra Łukasza Szumowskiego należy odczytać podczas każdej mszy w kościołach wszystkich diecezji w Polsce w najbliższą niedzielę w ramach ogłoszeń. Integralną częścią publikacji jest list ministra Szumowskiego, w którym wyjaśnia, jakie objawy towarzyszą zakażeniu koronawirusem. Ponadto zwraca uwagę, że nowy wirus dotarł już do krajów Europy i z pewnością niebawem dotrze do Polski. List ministra zawiera opis objawów i przebiegu choroby wywołanej koronawirusem:

Co niezwykle istotne, ok. 80 proc. infekcji wywołanych koronawirusem z Chin przebiega w sposób łagodny. Objawy są identyczne z objawami grypy. Również przebieg samej choroby jest bardzo podobny. I tak jak w przypadku zarażenia wirusem grypy musimy być ostrożni i poddać się leczeniu, by nie dopuścić do powikłań. Najważniejsze więc byśmy dokładnie wiedzieli, jak się zachować w przypadku kontaktu z osobą zarażoną lub gdy nas samych dotknie infekcja.

Minister wskazał konkretne kroki, jakie należy podjąć w przypadku pojawienia się objawów koronawirusa, powrotu z krajów, gdzie występują ogniska koronawirusa, a także w przypadku wątpliwości. Wskazał, gdzie można uzyskać więcej informacji, podając numer infolinii NFZ oraz adres strony właściwego ministerstwa.

5. W. Depo, *Głos komisji maryjnej*, 29.02. 2020, <https://episkopat.pl/apel-komisji-maryjnej-kep-o-modlitwe-suplikacjami-w-intencji-oddalenia-epidemii-koronawirusa> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny oraz pasterski charakter.

Apel podpisany przez przewodniczącego komisji maryjnej KEP poprzedzony jest wprowadzeniem i opatrzony tytułem: *Apel Komisji Maryjnej KEP o modlitwę Suplikacjami w intencji oddalenia epidemii*.

W tekście podpisanym przez W. Depę znajduje się element sprawozdawczy z obrad komisji, a także przypomnienie, że w związku z różnymi epidemiami osoby wierzące w ojczyźnie posługiwały się uroczystą modlitwą błagalną do Boga w celu oddalenia grożącego niebezpieczeństwa.

Znajdując się po raz kolejny w sytuacji zagrożenia epidemiologicznego, w tym „koronawirusa”, zachęcamy do błagania Boga – przez wstawiennictwo Maryi Królowej Polski i Świętych Patronów – do podjęcia modlitwy błagalnej o oddalenie od nas kolejnego niebezpieczeństwa.

6. S. Gądecki, *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski ws. zagrożenia koronawirusem*, 10.03.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-kosciol-stosuje-sie-do-zalecen-sluzb-sanitarnych-ws-koronawirusa-2> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Przewodniczący polskiego episkopatu w związku z zaleceniami głównego inspektora sanitarnego dotyczącego ograniczenia liczby uczestników zgromadzeń publicznych prosi o zwiększenie – „w miarę możliwości” – liczby mszy w niedzielę. Komunikat przewodniczącego KEP ws. zagrożenia koronawirusem rozpoczyna się od stwierdzenia, że wierni nie będą pozbawieni możliwości modlitwy w kościołach:

W obecnej sytuacji pragnę przypomnieć, że tak jak szpitale leczą choroby ciała, tak kościoły służą m.in. leczeniu chorób ducha, dlatego jest niewyobrażalne, abyśmy nie modlili się w naszych kościołach.

Przypomina, że osoby starsze i schorowane mogą pozostać w domach i korzystać z transmisji mszy za pośrednictwem środków społecznego przekazu. Wskazuje również stacje (TVP 1, Polskie Radio, TV Trwam, TV Polonia i „lokalne transmisje”) oraz godziny emisji. Przypomina, że nie ma wymogu podawania dłoni na znak pokoju podczas mszy. Polecał Bogu zmarłych oraz wezwał do modlitwy za chorych, lekarzy i służb walczących z rozprzestrzenianiem się wirusa oraz w intencji wygaśnięcia epidemii.

7. BP KEP, S. Gądecki, *Przewodniczący Episkopatu: Kościół stosuje się do zaleceń służb sanitarnych ws. koronawirusa*, 10.03.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-kosciol-stosuje-sie-do-zalecen-sluzb-sanitarnych-ws-koronawirusa> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Publikacja składa się z tekstu będącego omówieniem komunikatu abpa S. Gądeckiego ws. zagrożenia koronawirusem, przygotowanym przez biuro prasowe KEP, zawiera także pełny komunikat przewodniczącego polskiego episkopatu z 10 marca 2020 roku.

8. Ufficio Stampa della Conferenza Episcopale Polacca, *Presidente dell'Episcopato polacco: la Chiesa segue le raccomandazioni dei servizi sanitari sul Coronavirus*, 10.03.2020, <https://episkopat.pl/presidente-dellepiscopato-polacco-la-chiesa-segue-le-raccomandazioni-dei-servizi-sanitari-sul-soronavirus> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny, oraz charakter administracyjno-pasterski. Tekst w języku włoskim jest omówieniem komunikatu abpa S. Gądeckiego ws. zagrożenia koronawirusem z 10 marca, przygotowanym przez biuro prasowe KEP.

9. Press Office of the Polish Bishops' Conference, *President of the Polish Episcopate: The Church follows the recommendations of the health inspection service on Coronavirus*, 10.03.2020, <https://episkopat.pl/president-of-the-polish-episcopate-the-church-follows-the-recommendations-of-the-health-inspection-service-on-coronavirus> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter. Tekst w języku angielskim jest omówieniem komunikatu abpa S. Gądeckiego ws. zagrożenia koronawirusem z 10 marca, przygotowanym przez biuro prasowe KEP.

10. Episkopat.pl, 386. *Zebranie Plenarne KEP: 30 lat katechezy w szkole oraz kwestie związane z koronawirusem*, 11.03.2020, <https://episkopat.pl/386-zebranie-plenarne-kep-30-lat-katechezy-w-szkole-oraz-kwestie-zwiazane-z-koronawirusem> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i charakter administracyjny. Jest informacją o przełożeniu na inny termin zebrania plenarnego KEP, które zaplanowane było na 12 i 13 marca 2020 roku.

11. BP KEP, *Rzecznik Episkopatu: przełożone Zebranie Plenarne Episkopatu, będą obrady Rady Stałej*, 11.03.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-przezone-zebranie-plenarne-episkopatu-beda-obrady-rady-stalej> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Opublikowany tekst zawiera informację rzecznika polskiego episkopatu na temat przełożenia zaplanowanego 386. Zebrania Plenarnego KEP w związku z koronawirusem, a także informację o tym, że 12 marca w Warszawie odbędzie się zebranie Rady Stałej KEP. P. Rytel-Adrianik przypomina główne punkty komunikatu S. Gądeckiego z 10 marca. Zauważa, że polski Kościół „od początku angażuje się w działania mające na celu ochronę przed epidemią koronawirusa”. Przypomina, że jeszcze przed zidentyfikowaniem wirusa w kościołach rzymskokatolickich w Polsce czytano list ministra Szumowskiego oraz że w tym samym czasie przewodniczący KEP wydał komunikat dotyczący zachowania ostrożności oraz modlitwy.

12. G. Giemza, *Obradowała Komisja ds. Dialogu między Polską Radą Ekumeniczną a Konferencją Episkopatu Polski*, 11.03.2020, <https://episkopat.pl/obradowala-komisja-ds-dialogu-miedzy-polska-rada-ekumeniczna-a-konferencja-episkopatu-polski> (dostęp: 26.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Komunikat z posiedzenia Komisji ds. Dialogu między Konferencją Episkopatu Polski a Polską Radą Ekumeniczną w Lublinie prezentuje głównych uczestników obrad, plany dotyczące najbliższej przyszłości, m.in. przygotowań do Tygodnia Modlitwy o Jedność Chrześcijan w 2021 roku, organizacji 5. ekumenicznej pielgrzymki dla sprawiedliwości klimatycznej z Zielonej Góry do Glasgow. Dyrektor Polskiej Rady Ekumenicznej napisał:

W związku ze wzrastającą liczbą zachorowań wywołanych przez koronawirusa Komisja Dialogu KEP i PRE zachęca chrześcijan w Polsce do wytrwałej i pełnej wiary modlitwy. Wyraża bliskość z wszystkimi dotkniętymi chorobą i ich rodzinami oraz składa wyrazy wdzięczności tym, którzy w związku z epidemią pełnią służbę na rzecz bliźnich.

13. BP KEP, *Rada Stała Episkopatu wprowadza w kościołach środki ostrożności dot. Koronawirusa*, 12.03.2020, <https://episkopat.pl/komunikat-rady-stalej-konferencji-episkopatu-polski-4> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Publikacja składa się z tekstu biura prasowego KEP, który jest omówieniem zarządzenia Rady Stałej KEP, oraz tekstu audialnego, który jest komentarzem rzecznika polskiego episkopatu do zawartych w zarządzeniu rekomendacji oraz informacji. Trzecim elementem publikacji jest: Zarządzenie nr 1/2020 Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 marca 2020 roku.

Rada Stała KEP zdecydowała o podjęciu prewencyjnych środków ostrożności w związku z zagrożeniem koronawirusem. Mimo że Kościół od początku służy osobom chorym i potrzebującym nawet w czasie epidemii poprzez głoszenie Ewangelii i sprawowanie sakramentów, to jednak Rada, opierając się na stosownych przepisach Kodeksu prawa kanonicznego rekomenduje biskupom diecezjalnym udzielenie dyspensy wiernym od obowiązku uczestniczenia w niedzielnej mszy do 29 marca 2020 roku. Z dyspensy mogą skorzystać osoby starsze, osoby z objawami infekcji, dzieci i młodzież szkolna oraz dorośli, którzy sprawują nad nimi bezpośrednią opiekę, a także osoby czujące obawę przed zarażeniem. Kierowana jest zachęta do modlitwy w domu, a także do korzystania z transmisji mszy za pośrednictwem mediów. Sprecyzowano również zasady higieny i bezpieczeństwa w czasie liturgii do 29 marca 2020 roku. Poinformowano o zawieszeniu pielgrzymek oraz liturgii z udzielaniem sakramentu bierzmowania. Z kolei organizacje rekolekcji i innych spotkań pozostawiono roztropności duszpasterzy. Zaapelowano o praktyczną solidarność z osobami starszymi i potrzebującymi oraz o modlitwę w intencji personelu medycznego o pokój serc i nawrócenie dla niewierzących.

14. Rada Stała KEP, *Zarządzenie nr 1/2020 Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 marca 2020 r.*, 12.03.2020, <https://episkopat.pl/zarządzenie-nr-1-2020-rady-stalej-konferencji-episkopatu-polski-z-dnia-12-marca-2020-r> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter. Opublikowany tekst zawiera treść Zarządzenia nr 1/2020 Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 marca 2020 roku.

15. Press Office of the Polish Bishops' Conference, *The Permanent Council of the Polish Episcopate recommends precautions in churches regarding Coronavirus*, 12.03.2020, <https://episkopat.pl/the-permanent-council-of-the-episcopate-recommends-precautions-in-churches-regarding-coronavirus> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Jest tekstem w języku angielskim, opracowanym przez biuro prasowe KEP, mówiącym o tym, że Rada Stała polskiego episkopatu rekomenduje biskupom diecezjalnym udzielenie dyspensy od obowiązku uczestnictwa w niedzielnej mszy wskazanym kategoriom osób, zgodnie z przepisami Kodeksu prawa kanonicznego do 29 marca 2020 roku. Tekst zawiera zachętę do modlitwy indywidualnej i rodzinnej w przypadku skorzystania z dyspensy oraz modlitwy w intencji personelu medycznego oraz osób chorych i zmarłych.

16. Episkopat.pl, J. Kiciński, *Bp Kiciński do osób konsekrowanych: zwiększmy wysiłek modlitewny*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/bp-kicinski-do-osob-konsekrowanych-zwiekszymy-wysiłek-modlitewny> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że list przewodniczącego Komisji ds. Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego KEP ma charakter pasterski i neutralny wydźwięk.

Publikacja zawiera wprowadzenie oraz pełną treść listu, który wzywa, by „z Jezusem wyjść na pustynię naszego życia”. Biskup zwraca uwagę na medyczne i psychologiczne konsekwencje pandemii i prosi o przestrzeganie wskazań kościelnych i państwowych dotyczących bezpieczeństwa, wzywa osoby konsekrowane „do większego wysiłku, celem uproszenia zahamowania dalszej ekspansji koronawirusa w naszej Ojczyźnie i na całym świecie”. Zachęca do spełniania uczynków miłosierdzia oraz śpiewania suplikacji.

17. BP KEP, *Rzecznik Episkopatu: dostępne są transmisje wszystkich Mszy Świątych z Jasnej Góry*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-dostepne-sa-transmisje-wszystkich-mszy-sw-z-jasnej-gory> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Rzecznik episkopatu informuje o możliwości korzystania z internetowych transmisji codziennej mszy z Jasnej Góry zarówno dla wiernych z Polski, jak i zagranicą. Publikacja zawiera również wykaz codziennych i niedzielnych transmisji mszy w poszczególnych stacjach telewizyjnych i radiowych.

18. S. Gądecki, *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-stosujemy-sie-rozporzadzenia-organow-panstwowych-by-na-mszy-sw-w-kosciolach-przebywalo-do-50-osob-2> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

Przewodniczący KEP po wprowadzeniu w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego oraz ograniczenia liczby zgromadzeń do 50 osób apeluje do biskupów diecezjalnych o wydanie decyzji w swoich diecezjach, by podczas mszy nie przekraczać

wskazanego przed administrację państwową limitu osób. Wzywa biskupów do wydawania rozporządzeń na temat opieki duszpasterskiej nad wiernymi w czasie epidemii, którzy korzystają z dyspensy, do duchowej łączności z Kościołem za pośrednictwem transmisji w mediach. Prosi kapłanów i osoby życia konsekrowanego do codziennej modlitwy różańcowej bez udziału wiernych.

19. BP KEP, *Jasna Góra: codzienna Msza Święta o ustanie epidemii koronawirusa o godz. 20.00*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/jasna-gora-codzienna-msza-swiatea-o-ustanie-epidemii-koronawirusa-o-godz-20-00> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i pasterski charakter. Dotyczy wprowadzenia dodatkowej mszy w sanktuarium jasnogórskim „o ustanie epidemii koronawirusa”. Zachęca do wspólnej modlitwy i „łączności duchowej przez media”.

20. BP KEP, S. Gądecki, *Przewodniczący Episkopatu: stosujemy się do rozporządzenia organów państwowych, by na Mszy św. w kościołach przebywało do 50 osób*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-stosujemy-sie-rozporzadzenia-organow-panstwowych-by-na-mszy-sw-w-kosciolach-przebywalo-do-50-osob> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter. Tekst składa się z omówienia oraz treści komunikatu przewodniczącego episkopatu Polski z 13 marca 2020 roku, wydanym w związku z ogłoszeniem w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego.

21. BP KEP, *Przewodniczący Episkopatu: zachęcam do skorzystania z dyspensy*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-zachecam-do-skorzystania-z-dyspensy> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i administracyjno-pasterski charakter.

S. Gądecki na Twitterze zachęca do skorzystania z dyspensy od obowiązku uczestnictwa w niedzielnej mszy w związku z ze stanem zagrożenia epidemicznego oraz prosi o modlitwę w rodzinach i korzystanie z transmisji.

22. BP KEP, *Rzecznik Episkopatu: w sobotę o godz. 20.00 orędzie abp. Gądeckiego*, 13.03.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-w-sobote-o-godz-20-00-oredzie-abp-gadeckiego> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i charakter administracyjny. Dotyczy informacji o planowanym orędziu przewodniczącego KEP, które miało być transmitowane w TVP1 oraz TVP Info. Jest także przypomnieniem o możliwości skorzystania z dyspensy od obowiązku uczestnictwa w niedzielnej mszy.

23. BP KEP, S. Gądecki, *Abp Gądecki: zachęcam do korzystania z dyspensy od uczestnictwa w niedzielnej Mszy św.*, 14.03.2021, <https://episkopat.pl/abp-gadecki-zachecam-do-korzystania-z-dyspensy-od-uczestnictwa-w-niedzielnej-mszy-sw> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i pasterski charakter.

Składa się z omówienia orędzia przewodniczącego KEP, treści twitta informującego o modlitwie za wiernych, a także z pełnej wersji orędzia telewizyjnego, w którym metropolita poznański zapewnia o modlitwie, prosi o zrozumienie decyzji dotyczącej ograniczenia liczby uczestników liturgii w kościołach, zaleca skorzystanie z dyspensy od obowiązku uczestnictwa w niedzielnej mszy, wzywa do rozważań nad krzyżem Zbawiciela oraz do modlitewnej jedności.

24. S. Gądecki, *Orędzie telewizyjne Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski*, 14.03.2020, <https://episkopat.pl/abp-gadecki-zachecam-do-korzystania-z-dyspensy-od-uczestnictwa-w-niedzielnej-mszy-sw-2> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i charakter pasterski.

25. BP KEP, *Rzecznik Episkopatu o przeżywaniu transmisji Mszy Świętych*, 15.03.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-o-przezywaniu-transmisji-mszy-swietych> (dostęp: 27.03.2021).

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że publikacja ma wydźwięk neutralny i charakter administracyjny.

P. Rytel-Adrianik wyjaśnia, na czym polega przeżywanie liturgii za pośrednictwem mediów, powołując się na dyrektorium Konferencji Episkopatu Polski w sprawie celebracji Mszy Świętej transmitowanej przez telewizję z 2017 roku, przypomina zachętę przewodniczącego KEP, by korzystać z dyspensy od obowiązku uczestnictwa w niedzielnej mszy i wymienia transmisje mszy dostępne 15 marca 2020 roku. Integralną część publikacji stanowi tekst audialny, będący wypowiedzią rzecznika KEP.

26. BP KEP, *Rzecznik Episkopatu: dziękujemy za przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych*, 15.03.2020, <https://episkopat.pl/rzecznik-episkopatu-dziekujemy-za-przestrzeganie-zalecen-sluzb-sanitarnych> (dostęp: 27.03.2021).

Publikacja ma wydźwięk aprobatywny, na podstawie analizy treści stwierdzono jej administracyjny charakter.

P. Rytel-Adrianik informuje, że biskupi dziękują księżom za przestrzeganie zasad bezpieczeństwa oraz wprowadzonych ograniczeń liczby osób podczas zgromadzeń przez administrację państwową. Przypomina zasady wprowadzone przez Radę Stałą KEP obowiązujące do 29 marca 2020 roku oraz o możliwości

przyjmowania komunii na rękę. Integralną częścią publikacji jest tekst audialny, będący wypowiedzią rzecznika KEP.

4. Analiza badań

Na podstawie przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że w związku wystąpieniem zagrożenia koronawirusem w oficjalnych publikacjach zamieszczanych na oficjalnej stronie KEP od 28.02.2020 do 15.03.2020 odnoszących się bezpośrednio do pandemii COVID-19 przeważały treści charakterze administracyjno-pasterskim (15). Liczba komunikatów o charakterze administracyjnym (6) i pasterskim (5) świadczy o nieznacznym przesunięciu akcentów w kierunku administracyjnym.

Na podstawie analizy treści stwierdzono, że przeważał wydzźwięk neutralny w publikowanych tekstach (25), przy (1) aprobatywnym. Koncentracja na jakościach treściowych w badanym materiale pozwala stwierdzić, że w publikowanych tekstach na oficjalnej stronie KEP dominował „język dystansu”.

O ile dominujący charakter administracyjno-pasterski w publikowanych treściach na stronie episkopat.pl w badanym okresie odpowiada misji Kościoła, o tyle na poziomie komunikowania religijnego dominuje język instytucji określany przez autora mianem „języka dystansu”.

Liczba opublikowanych materiałów w początkowym okresie epidemii koronawirusa na stronie episkopat.pl może świadczyć o poprawnej reakcji Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce. Liczba publikowanych tekstów odpowiada rozwojowi sytuacji związanej z wzrostem zagrożenia epidemią koronawirusa: 28.02.2020 – 2, 29.02.2020 – 3, 10.03.2020 – 4, 11.03.2020 – 3, 12.03.2020 – 3, 13.03.2020 – 7, 14.03.2020 – 2, 15.03.2020 – 2. W publikacjach tych dominuje język urzędowy.

Zakończenie

Dwustronny proces mediatyzacji rzeczywistości spowodował wzrost znaczenia komunikowania religijnego, które jest celowym komunikowaniem o religii w obszarze duchowym i instytucjonalnym, a jego charakter wynika z natury i misji Kościoła. Pojawienie się zagrożenia epidemią koronawirusa w Polsce wywołało reakcję licznych instytucji, w tym mediów. Na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski pojawiły się liczne komunikaty o charakterze administracyjno-pastoralnym, które stanowiły swoistą instrukcję dla wiernych – zarówno w perspektywie pasterskiej, jak i instytucjonalnej. Treści publikowane stanowiły również przedmiot zainteresowania mediów i szeroko rozumianej opinii publicznej.

Dominacja tekstów o charakterze administracyjno-pasterskim publikowanych w badanym okresie na stronie episkopat.pl wpisuje się w naturę i misję Kościoła,

którego nie można sprowadzać wyłącznie do perspektywy doczesnej i instytucjonalnej lub też wyłącznie do duchowej i zbawczej. Analiza jakości treściowych pozwala zauważyć nieznaczące przesunięcie akcentów w kierunku perspektywy doczesnej, z kolei w badanych komunikatach zdecydowanie przeważa język instytucjonalny, określony przez autora mianem „języka dystansu”.

W związku z obecną dynamiką zmian kulturowych, przyspieszającą sekularyzacją, zjawiskiem apateizmu, rosnącymi dysproporcjami społeczno-ekonomicznymi i globalną nieufnością pasterze Kościoła rzymskokatolickiego i aktorzy religijni powinni zwrócić szczególną uwagę także na wiarygodność językową w publikowanych tekstach, brak bowiem wiarygodności w obszarze komunikowania religijnego wpływa na wiarygodność instytucji i osób.

Bibliografia

- Adamski A., *Refleksja teologiczna nad naturą Kościoła rzymskokatolickiego a jego wizerunek medialny*, s. 41–60, https://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/28934/41-60_Adamski.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 27.03.2021).
- CBOS, *Wpływ pandemii na religijność Polaków*, czerwiec 2020, s. 1–11, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2020/K_074_20.PDF (dostęp: 28.03.2021).
- Draguła A., *Kościół realny, a Kościół medialny*, „Więź”, <https://wiesz.pl/2019/01/15/kosciol-realny-a-kosciol-medialny> (dostęp: 20.03.2021).
- Edelman R., *Declaring Information Bankruptcy*, <https://www.edelman.com/trust/2021-trust-barometer/insights/declaring-information-bankruptcy> (dostęp: 22.03.2021).
- Gądecki S., *Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w związku z możliwością pojawienia się koronawirusa na terenie Polski*, <https://episkopat.pl/przewodniczacy-kep-o-koronawirusie-zachecam-duchowienstwo-i-wiernych-do-zachowania-zwiekszonej-ostroznosci-2> (dostęp: 26.03.2021).
- Goban-Klas T., *Franciszek w erze komunikacji i mediów naszych czasów*, w: *Sztuka komunikacji według Franciszka. Bliżej – prościej – głębiej*, red. M. Laskowska, K. Marcyński, Warszawa 2016, s. 15–31.
- Gorbalenya A.E., Baker S.C., Baric R.S. i in., *The species Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus: classifying 2019-nCoV and naming it SARS-CoV-2*, „Nature Microbiology” 5 (2020), s. 536–544, <https://www.nature.com/articles/s41564-020-0695-z> (dostęp: 26.03.2021).
- Hjarvard S., *The Mediatization of Society. A Theory of the Media as Agents of Religious Changes*, „Northern Lights” 6 [b.r.], s. 1–21.
- Jabłonowski M., Gackowski T., *Tożsamość nauk o mediach. Obszary, perspektywy, postulaty*, „Studia Medioznawcze” 2 (2012) 49, s. 15–24.

- Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 2002, s. 104–163.
- Kowalczyk K., *Kościół rzymskokatolicki w Polsce jako podmiot oddziałujący na system polityczny. Casus ustawy o związkach partnerskich*, „Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych” 4 (2015), s. 61–82.
- Leśniczak R., *Komunikowanie polityczne papieża Franciszka na temat uchodźców w kontekście teorii agenda-setting*, w: *Pulchrum et Communicatio. Księga jubileuszowa Profesora Karola Klauzy*, red. A. Wójciszyn-Wasil, M.J. Gondek, D. Wadowski, Lublin 2018, s. 143–157.
- Manet P., *Gdy Europa zatrze ostatnie ślady chrześcijaństwa, zatopi się w bezkształtnej ludzkości pozbawionej celu istnienia*, „Wszystko Co Najważniejsze”, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/prof-pierre-manent-chrzescijanstwo-wobec-religii-ludz-kosci/?fbclid=IwAR118gJ5dWEHfUNNGiUkSOquL4T2boYy4KG2IDhU3BUfaOFD8Px3EuuHCmw> (dostęp: 28.03.2021).
- Marcyński K., *Komunikacja religijna i media*, Kraków 2016, s. 15–24.
- Mariański J., *Sekularyzacja a nowe formy religijności*, „Roczniki Nauk Społecznych” 1 (2009) 37, s. 33–68.
- Medicover, *Pandemia koronawirusa na świecie i w Polsce – kalendarium*, <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/pandemia-koronawirusa-na-swiecie-i-w-polsce-kalendarium,7252,n,192> (dostęp: 26.03.2021).
- Mołęda-Zdziech M., *Czas celebrytów. Mediatyzacja życia publicznego*, Warszawa 2013.
- Pastwa R., *Mediatyzacja instytucji Kościoła i strategia personalizacji w kontekście zjawiska prywatyzacji wizerunku księdza na Facebooku*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2 (2018), s. 82–97, https://www.kul.pl/files/819/2_2018/pastwa_bem_2_2018.pdf (dostęp: 28.03.2021).
- Pastwa R.J., *Komunikowanie religijne na przykładzie Kościoła katolickiego w Polsce z uwzględnieniem kontekstu pandemii koronawirusa*, „Kultura – Media – Teologia” 2 (2020) s. 38–60.
- Przybysz M., *Kościół w kryzysie? Crisis management w Kościele w Polsce*, Tarnów 2008.
- Rasińska A., *Młodzi w Kościele*, w: *Kościół w Polsce. Raport*, Warszawa 2021, s. 119–129, <https://ekai.pl/wp-content/uploads/2021/03/Raport-Kosciol-w-Polsce-2021.pdf> (dostęp: 20.03.2021).
- Rauch J., *Let It Be. The greatest development in modern religion is not a religion at all – it’s an attitude best described as ‘apatheism’*, „The Atlantic”, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2003/05/let-it-be/302726> (dostęp: 20.03.2021).
- Sadłoń W., *Wstęp*, w: *Katolicka Agencja Informacyjna. Kościół w Polsce. Raport*, Warszawa 2021, s. 5–11, <https://ekai.pl/wp-content/uploads/2021/03/Raport-Kosciol-w-Polsce-2021.pdf> (dostęp: 20.03.2021).

Szulich-Kałuża J., *Projekty tożsamościowe rodziny upowszechnianie w polskich tygodniakach opiniotwórczych*, Lublin 2013.

REAKCJA NA ZAGROŻENIE KORONAWIRUSEM – ANALIZA PUBLIKOWANYCH TREŚCI W POCZĄTKOWEJ FAZIE EPIDEMII NA OFICJALNEJ STRONIE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Streszczenie

Pojawienie się zagrożenia epidemią koronawirusa w Polsce w 2020 roku wywołało reakcję wielu instytucji, w tym mediów. Na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski pojawiły się liczne komunikaty o charakterze administracyjno-pastoralnym, które stanowiły swoistą instrukcję dla wiernych – zarówno w perspektywie pasterskiej, jak i instytucjonalnej. Stanowiły również przedmiot zainteresowania mediów, a także opinii publicznej.

Dominacja tekstów o charakterze administracyjno-pasterskim publikowanych w badanym okresie na stronie episkopat.pl wpisuje się w naturę i misję Kościoła, którego nie można sprowadzać wyłącznie do perspektywy doczesnej i instytucjonalnej lub też wyłącznie do duchowej i zbawczej. Analiza jakości treściowych pozwala zauważyć nieznaczne przesunięcie akcentów w kierunku perspektywy doczesnej, z kolei w badanych komunikatach zdecydowanie przeważa język instytucjonalny, określony przez autora mianem „języka dystansu”.

Słowa kluczowe: mediatyzacja, mediatyzacja religii, komunikowanie religijne, Konferencja Episkopatu Polski, media, Kościół rzymskokatolicki, pandemia COVID-19

Nota autorska

Rafał Jakub Pastwa – teolog, dziennikarz, medioznawca, adiunkt Instytutu Dziennikarstwa i Zarządzania na Wydziale Nauk Społecznych KUL, duszpasterz Środowisk Twórczych Archidiecezji Lubelskiej; członek Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Komisji Bioetycznej przy Okręgowej Izbie Lekarskiej w Lublinie, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy Prezydencie Miasta Lublin, Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Potrzebującym „Agape”; e-mail: rafal.pastwa@kul.pl.

Cytowanie

Pastwa R.J., *Reakcja na zagrożenie koronawirusem – analiza publikowanych treści w początkowej fazie epidemii na oficjalnej stronie Konferencji Episkopatu Polski*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 37 (2021), s. 169–188. DOI: 10.18276/cto.2020.37-10.